

SLOVENIJA.

List 30.

V petek 13. Maliga travna

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Oglasimo se.*)

Naši protivniki, skrivoma ali v očitnih spisih dolžijo naš slovaški narod za to: de še, kakor pravijo, k samostojni svobodi pripraven ni; de se še le zavedel ni narodnosti svoje; de se Slovaki nikjer in nikoli za to oglasili niso: de bi se v njih očitnim življenju podstavno, od Nj. Veličanstva, presvitliga cesarja izrečeno, vodilo „enakopravnosti“ izpolnilo in resnica postalo. Takih in njim podobnih besedi smo se te dni do sitosti, ne samo v madjarskih, ampak tudi v nekterih nemških, na Dunaju prodajanih, novinah (p. Lloyd), nabrali.

Tem novinarjem ne bomo z obširnimi peresam njihiga terdenja ovračali; zakaj ni ga takiga mila (žajfe), z katerim bi se zamorcova koža na belo izprati dala. Nobeden protivnik Slavjanstva v našim cesarstvu drugači govoril ne bo.

Ali mi vemo, kako smo se tudi v nartežjih okolšinah za slovaško narodnost na vsi postavni poti glasili; rajnce ogerska kancelaria na Dunaju in ž njo namestniško svetovavstvo kr. v Budapešti, bi mogle narboljši spričo za Slovake dati: kako de so se oni zlasti 10 let sem, za obderžanje svoje narodnosti nevtrudljivo poganjali. Tri leta se je cela Slovaška dežela v deputaciah, prošnjah in podpisih prizadevala, preden si je perve politiške novine, ki so do lanskiga leta v Prešporku izhajale, pridobila; mi smo za cele dve leti stanovitno prosili, dokler nismo dovoljenja za „gospodarske novine“ dosegli, med tem ko so novine drugih jezikov, namreč madjarske in nemške, kakor gobe po toplim dežu v jeseni se množile. In koliko sto pol se je popisalo v rečeh Tatrina, brez de bi se nam bilo podalo, temu družtvu postavno priznanje zadobiti?

Tako so prišli prevrati (prekucije) mesca Marca leta 1848; za njimi se je povsod po deželi glasilo: „sloboda, enakost in bratovstvo!“ Po zdravi ljudski pameti se to vodilo drugači razkladati ni dalo, kakor tako: de bo tudi Slovakam vendar enkrat dan bratovskega spoznanja od deželanov v očitnim življenju zasijal; zbrali so se takrat sami prvi Slovaki v Liptovi in so berž na prvem po marevskih premenih deržanim županijskim zboru svoje prošnje na terdni ali čisto postavi način podali: de bi, ker se pri posvetvanju županijskih zborov že tudi nežlahtni vdeležiti zamorejo, celo ljudstvo v Liptovi pa iz samih Slovakov obstoji, se ti pogovori v slovaškem jeziku imeli in tudi v taistim zapisniki (protokoli) se delali. Županija (stolica) je privolila; med tem pa je v kratkim madjarsko ministerstvo poslalo komisarja v Liptov, „panslave vspokojit“, kakor so rekle uradne madjarske novine.

Po teh dogodbah v Liptovi so začeli Slovaki tu in tam deržati skupšine (shode), de bi se čez narodne zadeve in potrebe posvetvali. V tem ravnanju je spoznalo madjarsko ministerstvo nepostavnost in je meni nič tebi nič naglo sodbo po Slovaškem razglasilo, in

v vsaki vasi vislice (šibenice, Galgen) postaviti vzkazalo.

Dopustimo to (če prav ni), de bi te skupšine bile nepostavne, vendar povedati moramo po pravici; de se je takrat postavni prošnji liptovskih Slovakov postavno priznanje (Anerkennung) spodobilo; tako bi bili tudi drugi kraji na Slovaškem ta izgled nasledovali in vse bi se bilo zamoglo po bratovsko, k občni zadovoljnosti dognati in poravnati.

Kaj se je pozneje na Slovaškem storilo? nočemo opomniti, zakaj še niso zaceljene rane!

Zdaj pa, rojaki! stojimo na novi postavi. Ko se oglasimo za svoje pravice, ne bo le to za nas govorilo: de od Boga daniga jezika in narodnosti nikakoršna človeška moč in sila po pravici odjemati ne sme — govorila bo za nas tudi beseda cesarjeva, in beseda njegove vlade, koja je vsem v Austrii živčim narodom enakopravnost zagotovila; kdo bo tedej zamogel odreči samo nam Slovakam te pravice?

Med tem: „prosite in dobite; terkajte in odperlo se vam bo!“ Ne homo tedej krizama rok deržali, čakaje kdaj bi nam pečeni golobi med zobe doleteli, moramo se ganiti, glasiti, govoriti, dokler je čas pripraven.

Kolikor vemo, so se že pred poslanstvom, ki je 20. Marca t. l. v Holomuci bilo, Slovaki oglasili pri sl. ministerstvu, in pokazali krivice, ktere so se jim v noviših dnevih proti cesarski besedi godile. Med tem se še današniga dne cela Slovaška dežela v narodnih rečeh izrekla ni; zakaj zadnje poslanstvo v Holomuci je komej šest slovaških stolic predstavljalo.

In to bi si protivniki naši tako razlagati vtegnili: kakor de bi ostali Slovaki od narodnih svojih zadev nič vediti ne hotli; in slišimo tudi iz verjetniga izvira, de nas v resnici nasprotniki naši pri visokih uradih, zlasti pri sl. ministerstvu grajajo in obrekujejo, brez obzira na okolšine, v kterih se Slovaška dežela ravno zdaj znajde.

Ali smo se zamogli doslej na ta način oglasiti? Nismo mogli za res! Saj se ve, de ni davno ko so še nektre slovaške stolice pod honvedskim jarmam zdihovale; in potem ali smo imeli časopis, v kterim bi se bili pogovoriti in posvetvati zamogli: kaj in kako de hočemo ravnati? Zakaj se niste za novine pečali? nam odgovore protivniki. Pečali smo se in dobili smo od vikši vojaške oblasti tudi dovoljenje, ali madjarska stolična gosposka je izdajanje vbraniła.

Zdaj pa imamo novine: saj na ti poti se zamoremo posvetvati, ker se zavoljo obsede in vojaških postav shajati v skupšine ne smemo.

O, motite se gospodje! kteri mislite, de je Slovaški narod še v takim spanju zakopan, kakor je to pred 10, 15 leti bilo; ali bi se jih bilo moglo takrat le 10 fantov kmečkiga stanu spraviti na noge, de bi se za svojo narodnost, za to, kar se ne kuha in ne peče, tudi na tergu ne prodaja, v kervave boje podali; in zdaj glej; tisuč dobrovoljcev stoji pod puškami!

Naša dolžnost v ti dobi je: pokojno z zupanjem pričakovati, kar vlada za naše narodne reči odloči in ustanovi, ker ima tudi želje naše, Nj. Veličanstvu izrečene, in zbor poklicanih zupnih mož na Dunaj pred očmi. Če smo se premalo in prelačno oglasili, oglasimo se še

enkrat krepkejši, to de vsigdar le na postavni (lojalni) poti in v zvestobi do svitliga cesarja zaupaje njemu: de ne bo dopustil, de bi sami Slovaki, njegovi zvesti Slovaki, v dozdašnjim ali zanaprej nemogočim stanu helotov ostali. —

Austrijsko Cesarstvo. Slovenska dežela.

* „Kdor se hoče prepričati, kako de se uboga slovenska mladina s kersanskim naukam martre in ga še dostikrat kolne, naj se gre lepo poletno jutro na Golmajarijo ali pa krog ljubljanskiga grada sprehajat. Ondi bo slišal kako ti ubožčiki sentertje čivkajo. Eden jo goni brez konca in kraja: „Gott ist allmächtig, allmächtig, allmächtig“ itd.; drugi si v glavo zabija: „Die Taufe, Taufe, Taufe, ist ein Sakrament, Sakrament, Sakrament“ itd.; in če greš še enmalo naprej, boš slišal drobne otročiče žuboreti: „Wer hat Alles erschaffen, Alles erschaffen, erschaffen?“ itd. Kaj pravite, gospodje kateheti, ali se tako učenje serca tudi kaj prime? Če se še spomnite svoje mladosti, boste naravnost rekli, de šembrano malo. Tedaj je vaše gotovo in lahko delo mlatenje prazne slame. Ali bi ne bilo torej veliko bolje, ako bi se kersanski nauk v slovenskim jeziku učil, dokler se otroci nemšine dobro ne nauče? To se pa v poglavitnih in normalnih šolah gotovo še ne zgodi. Zato pa otroke kersanskiga nauka v nemškem jeziku učiti, de se bolje nemšine nauče, je strašna napaka. Če je sploh napčino, otroke v drugih rečeh preveč z nemšino mučiti, je gotovo pregrešno jih v nerazumljivim jeziku svete vere učiti. Če je med nami kaki Nemček, naj se uči nebeskih resnic v svojim jeziku; saj mu tega nikdar nihče branil ne bo. De bi se pa sto in sto Slovenčikov zavoljo njega moglo v nemškem jim nerazumljivim jeziku božjih resnic učiti, je gotovo tako velika in gerda napaka, de ni nobeni pametni stvari podobna.“ Tako piše neki rodoljub v Novicah, besede te ponatisnemo, de se, kolikor je moč, razširijo, in pristavimo opombo, de, kakor sv. pismo uči, Bog ni bil spremenil jezikov raznih narodov, ampak je le apostelnam dodelil, de so v raznih jezikih govorili in s. vero oznanovali.

Terst 6. t. m. Piemontezki general Stralla je prišel in je povelje sardinskiga kralja na admiralu Albini prinesel, de naj se po sklenjenim primirji v 14 dneh iz jadranskiga morja na Sardinsko verne. Admiral Albini je že napovedal poglavarju Gyulaju, de bo stran šel. Benetke so 4. t. m. zopet obležene (blokirane).

* Večkrat je bilo v Slovenii že z pohvalo omenjeno, koliko de si gg. uradniki pri sodništvu Goriške okolice za upeljanje narodoviga jezika v kancelije prizadevajo, in de posebna zasluga sodniku g. Huberju gre, ki pa tudi občno spoštovanje, lahko rečemo, v celi Goriški kresii vživa. Vse uradne oznanila se Slovincam v natisnjenih slovenskih listih, ki se za vsako osebo posebej z pisanjem dopolnijo, izdajajo, kar ondotne ljudi zlo veselijo, in nikoli nobene pomote ali pritožbe ne napravi.

Povemo leto v opombo nekterih krajskih gg. uradnikov in podamo bravecem tak oglas:

* Ta sestavek vzamemo iz Slovaških novin: „Slovenski Pozornik“, ki se v Skalici pod vredništvam g. Dan. Licharda izdajajo, de tudi od teh Slavjanskih bratov kaj zvemo. Vred.

Edikt.*)

C. k. Sodništvo goriške okolice oznanila je bila prezentirana proti od tožba na dan

in de se je prosilo za potrebno pomoč od sodništva po postavi.

Na dalje se da na znanje de se je odločil dan ob zjutro za pogovorjenje čez tožbo in de je na njega navarnost in stroške imenovan de mu bo za namestnika kakor oskerbnik (kurator) pred sodništvom v rečeni pravdi, katera bo tako opravljana in sojena po postavi opravielniga reda.

To se oznanila s tem oznanilam, katero bo imelo moč postavniga poklica in izročnja, de bo mogel sam priti v sodništvo, al pa zgorej imenovanemu kuratorju izročiti vse skazanje svoje pravice in pisma, s katerim misli obvarovati svojo pravico, ali pa izbrati si in oznaniti temu sodništvu prokuratorja in opraviti vse kar se mu zdi potrebno po postavi za varvanje svoje pravice, ker bi drugače vso škodo svoji nemarnosti pripisati mogel.

Od c. k. Sodništva Goriške Okolice dne 184. Sodnik

Hervaska in slavonska dežela.

Zagrebska Slavjanska Lipa je vse učitelje nagovorila, de naj učiteljske zbere imajo, in zapisnike (protokole) nji pošljejo, de jih ona z svojim mnenjem ali zdjetjem vred banskemu svetovavstvu izroči. Večidel so že vsi učitelji to storili. Predlog učiteljev, de bi se zaprosilo bansko svetovavstvo, naj iz vseh strani v Zagreb znajdene učitelje pokliče, de se zastran uravnave narodnih šol, in oskerbljenje šolskih bukev posvetvajo; se je Slavjanski Lipi silno potreben zdel; ter je sklenila (3. t. m.) bansko svetovavstvo prositi, nej berž in berž v izrečeni namen šolsko svetovavstvo sestavi. —

* Njeg. Velič. svitli Cesar je v spoznanju velikih zaslug, ktere se je zvesti narod graničarjev za visoki prestol in za celo državo zadobil, Graničarjem vse dolge (blizo dveh milijonov gold,) odpustil, ki so bili vstali v poprejšnih revnih letih na žitu za seme in za živež, ktero se jim je od države posojevalo.

V Karlovcu so gospe na Dunaju naročile sreberno obilno poslačeno kupo (kozarc), ktero mislijo ljubljenu banu v častni dar poslati.

„Agramer Zeitung“ se vedno terdno upa, de bo svitli Cesar vse sklepe zadnjiga hervaskiga zbora poterdil. Tode ti sklepi ustanovijo tako različno razmero med Hervaskim in osrednjo Dunajsko oblastjo od razmere, kakoršna dana ustava od 4. Sušca posebnim deželam odloči, de bi se mogla cela ta ustava preurediti in od centralizacije nazaj na federacijo pripraviti; ali bi pa Austrija ena edina država za res ne postala. Pervo upati si ne derznemo, zadnjiga ne želimo. —

Svitli cesar je banu Jelačiću naslednji list poslal:

Ljubi baron Jelačić!

V izpolnjenju §. 75 od Mene narodam Mojim podeljene ustave Vam na znanje dam, de ostanejo sicer Moji hrabri in zvesti graničarji v svoji lastnosti kot vojaki in v vseh graničarsko vojaško službo zadevajočih rečeh izpeljavni deržavni oblasti podverženi, de bodo pa vendar lastno občinsko uredbo imeli in sploh vseh pravic deležni, ki so Mojim drugim (ostalim) narodam podeljene.

*) Nad dveva ptujkama se nihče ne zavzemi, ker Slovenci posluževaje se jih, nič slabšiga ne storimo, kot Nemci, kterih jezik je natlačen z ptujimi besedmi. Namesto besed: Edikt, prezentirati, pa lahko rečemo, če se nam ljubi: oglas, izročiti, vložiti. Vred.

Nasvetvajte mi torej kako se leto z napravami za celotno državo tako važniga in potrebniga mejniga vojništva zediniti da.

V Holomucu 31. Sušca 1849.

Francišek Jožef I./r.

Kulmer I./r.

Serbska vojvodina.

Mi smo, piše Napredak, kakor se nam iz vsega vidi, izdani.

Šentomaš, branitelj serbske svobode, pričča toliko brezizglednih junaških del, Turija in Nadalj je danas (22. Marca po starim) od Madjarov vzeti in spaljen.

Trikrat so bili Madjari od Serbov odbiti, ali na zadnje so se Serbi brez vse pomoči vendar močnejšemu sovražniku vmakniti mogli. Narod je silno razkačen. Povsod se glasi slišijo: „Ali nam orožja dajte; ali nas mirite z Madjari.“ —

V Karlovcih 22. Sušca (3. t. m.) Ni upa več za poboljšanje našiga stanu; ki je čedalje hujši. Tako slišimo, de Madjari po Bački besnijo, pokončavajo, plenijo, lovijo, palijo, sekajo, obešajo in vse streti hočejo, kar je Serbskiga. Razun unih pet vasi, od kterih smo unidan povedali, je še več drugih čisto pokončanih.

V Sivcu in Staparju (vaseh) so se kmetje sami vsancili brez topov (štukov) in brez vsake pomoči. V Somboru je bilo okoli 4500 vajakov brez mesčanov in 20 štukov, in vendar pravijo, de je že v Madjarskih rokah.

Pripoveduje se, de je Nužan Serbe odpustil; vojake pa iz vojvodine na uno stran Donave potegnil. To bi se primerilo tistim manevram, ktere je unidan Berdi delal.

Zvedli smo, de je patriarh zlo očital generalu Todoroviču njegove protinarodne dela in ga na odgovor pred narodam opomnil.

Patriarh je bil landsturm poklical, pa ta je že zopet razpušen. —

Dalmacia.

Ban Jelačić je naslednji razglas na Kotarane poslal: Naš junaški narod si je vsigdar čast ohranil z zvestobo do Cesarja in kralja, s spoštovanjem vere brez razločka med rimsko in katoliško, z pokoršino do postavnih gosposk, z obdržanjem reda, pokoja in bratovske zločnosti. Zelim, de bi se ta slava, ki so jo lastnosti take našimu narodu pridobiti zamogle, nikoli ne zmanjšala, temuč de obstane, dokler bo svet stal! Z to željo navdan sim pa žalostniga serca zvedil, de nekteri, kterih število, upam, je malo, v Kotaru cesarja, vero, oblasti z besedo in djanjem žalijo, red in mir motijo, in tako slavno ime Slavjanstva, z kterim se Serbi in Hervati kinčajo, oskrunijo, ter si nobene časti s tem ne delajo, meni pa, ki sim že tako z skerbmi prenapolnjen in ki me vsaktere težavnosti zadevajo, breme serca množijo.

Ni mi neznano, de vas marsikaj teži, ali ne dvomite, de se taisto na postavni poti in z zaupanjem do gosposk ložeje odpraviti da, kakor z kaznivrednim prestopam božjih in človeških postav, z ropanjem, vmoram brata, podobe božje!

Jez, vaš poglavar in ban, ki sim vašiga rodu, sim nepreklicljivo sklenil, kakor hitro se vojska, v kteri stojim, konča, med vas priti; moram pa ravno zavoljo tega tudi želeti in tirjati, de se tako obnašate, de ne bom prisiljen z ojstrostjo in z kaznovanjem hudodelnikov svojih in vaših ur si kaliti (žaliti); temuč de smem pri svojih dragih Kotoranih kot oče in rojak z veselim očesam, z prijaznim obličjem in ljubijočim srcam biti, de vam vsem bremena olajšam in z zagotovljenjem novih pravic v miru podlago postavim, ki bo ljudstva ene kervi in ene prihodnosti zedinila.

Pričakujte me poterpežljivo! Sprimate pozdravljenje svojga poglavarja.

Pešta 1. Aprila 1848.

Jelačić I./r. ban.

Ravno tako je poslal ban črnogorskemu vladiku sledeče pismo:

Častitljivi škof! V velikih skerbeh sem, in težavnostim vojske se pridružijo dan na dan nadloge politiške verste pri Slavjanstvu našiga cesarstva.

Med poslednje se tudi neredi, ki so se v Kotaru primerili, šteti morajo.

Ker mi, od Cesarja postavljenimu poglavarju Dalmacije, dolžnost vkaže, bom vse poti poskusil, ki k redu in miru peljajo, in podslombo blagovitosti in narodni sreči postavljajo. Iz ljubezni do našiga naroda pa narpopred prosim, de bi Vi, kolikor je v Vaši moči, prehod Vaših ljudi, ki z sovražnimi naklepi v Boko zahajajo, ustaviti blagovolili. Če bi pa Kotorani Vas za svet prašali, jim recite, lepo Vas prosim, koliko de je za blagor ljudstva potrebno, de se v Kotaru mir in red ohranita, in de naj svoje želje in pritožbe na postavni poti napovedo, de bom jez zamogel, svoj narod nadomestvati (zagovarjati), in vse taisto napraviti, kar njega prava korist tirja. To bo nov dokaz Vašiga visokiga umenja naših zadev, in krepke ljubezni do jugoslavjanskih bratov. Pozdravim Vas odkrito in serčno.

Vaš prijatelj Jelačić I./r.

V Pešti 1. Maliga Travnja 1849.

V Zadru 30. Sušca t. l. Smotritelj dalmatinski piše: Njih prevz. g. poglavar baron Jelačić z blago mislijo hrabre Dalmatince poverniti slavnim vojaškim delam, je oznanil sklep svoj, ustanoviti kardelo (četo) dalmatinskih serežanov, ki če biti pod opravništvom g. Veldena za čuvaje cesarskiga dvora vpo-trebljeno. Obstalo bo iz štiri kompanij, vsaka bo imela eniga stotnika, dva oficirja, dva arambaša, in dvanajst podoficirjev, sto serežanov in dva trobača. V tako kardelo bodo kot oficirji in podoficirji stopili narvredniši serdari, podserdari in arambaše pokrajine, z pristojno plačo. Arambaš bo imel 30 kr. na dan, feldvebel 20 kr., serežani 15 kr.

To kardelo bo imelo obleko in orožje narodno in bo sestavljena iz ljudi lepe podobe, krepkiga života in pošteniga zaderžanja.

Sladko nam je naznaniti tako novino našim Dalmatincam. Ustanovljenje narodne čete za čuvanje cesarskiga dvora je dogodba, zavoljo ktere more naš narod ponosen biti, ker je z tem posebno cesarsko zaupanje položeno v jako mišico (Muskel) Dalmatincev.

Slovenski jug opomni, de bi boljše bilo, če bi vbogim Serbam na pomoč šli, ki že zopet od Madjarov terpe. —

Česka dežela.

Kakšne goljufige de so se pod Meternihovim vladarstvom z spričavnimi ali skazavnimi listi vganjale, je sploh znano; za nekoliko dvajsetic je dobil človek narboljši skazalo, de kterikoli jezik dobro zna. Tudi pri nas (na Českim) se je tako sleparilo, ker je vsak, ki je do kake službe priti hotel, mogel biti „beider Landessprachen kundig“, je lahko za 8 gold. narsvitljejši Zeugnis dosegel. Upali smo, de bo vlada, kteri mende toliko za enakopravnost gre, v ta namen lastno komisijo sestavila, ki bi ojestro in nestransko ponudnike (kandidate) skušala in izpraševala. Ali ta želja ostane gola želja.

Še zmiraj je tako imenitna reč prepušena posameznim, in zvemo, de si jih je že veliko prav pod ceno take spričbe omislilo. Žal se nam stori, de se še tako z nami ravna. Nestranost, ojestrost, narveči ojestrost ima veljati, kjer gre za vpeljanje našiga narodniga jezika v očitno življenje. Tako pišejo Pražke Narodne Nov. De je pri nas ravno taka, kdo tega ne ve; spomnimo se, de je lanskiga leta krajnski stanovski odbor enako prošnja zavoljo poprejšniga izpraševanja uradnikov ministertvu predložil bil; ali odgovora mende ni prijel in v ti reči je še vse pri starim ostalo, in ravno slišimo pritožbe, de se je nekoliko inženirjev na Krajnsko prestavilo, ki besede

slovenskiga ne umejo, če prav je več doveršenih slovenskih politehnikarjev v domovini brez službe. —

* Slavni česki botanikar Presl je po kratki bolezni v Pragi vmerl. —

Slavjanski in nemški časopisi na Českim se pritožijo čez to, de je ministerstvo samo škofe in ne tudi drugih v dušnim pastirstvu preskušanih duhovnov, v posvetovanje na Dunaj poklicalo. —

Galicija in Vladimira.

Lvov 3. Maliga Travnja. Na povelje generala Hamersteina se bo en oddelik armade pri Dukli sbral in naglo s potrebnimi pripravami prevadil.

Kakor Lloyd oznani, bi bila Hamerstein in Vogel že z 20,000 mož v Kašov in Eperies prišla.

K Zorji Galicki je priloženo povabilo za obhajanje 3. (po naše 15.) Maja, na kateri lanskiga leta je cesar Ferdinand I. v Galiciji tlako odpraviti vzkazal. Glavna rada ruska (rusinsko društvo) je sklenila, de bi se na ta dan zmiraj praznovala obletnica z cerkvenimi obredi, petjem in z vsakterim razodenjem narodniga življenja.

Letašni 3. maja bodo po občine z tem obhajale de vsaktere občina postavi na prostornim mestu križ z napisom: Spomin osvobodjenja dne 3. maja in okoli njega štiri lipe. V Lvovu bo pa še večji svečanost in vsaka občina mora saj eniga poslanca k nji odpraviti.

Ogerska dežela.

33. armadni razglas (32. govori od vzetja Brešije in od zadnjih bitev na Laškim) pove naslednje:

Poljni maršal knez Vindišgrec je bil zvedil, de se veliko puntarjev med Gyöngyös in Hatvan nabira, ter je podmaršalu Šliku vzkazal, tiste kraje pregledati.

Vsled tega se je Šlik 2. t. m. iz Hatvana proti Hortu vzdignil, ker je pa zlo močnejšiga sovražnika našel, se je pri Gödöllő terdno vstopil, ter je prihoda drugih cesarskih trum čakal.

Pri tem vmaknjenju je bilo stotniku Kalchbergu od regimenta Prohaska zapovedano, most za Hatvanam podreti.

Stotnik Kalchberg je leto storil z svojo hrabro kompanijo v narhujsim ognju štukov in pušk in je tako sovražnika toliko mudil in vstavil, de se je armada precej lahko vmaknila.

Poljni maršal je odpravil oddelik podmaršala Čoriča za pripomoč proti Gödöllő, in je Banu vzkazal, z prvo armado za njim stopiti in zvezo z Šlikovo armado obdržati.

Knez vikši general je šel sam k armadi in je glavni stan postavil 3. t. m. v Gödöllő in 4. t. m. v Asodu.

Ko je potem povelju prva armada pod banam se vzdignila, je bila pri Tapso-Bičke od puntarjev napadena.

General-major Rastič se je močnejšiga sovražnika koj lotil, ga je prijel z bajoneti in ga prepahnil, in pri ti priliki je bilo puntarjem odvzeto 12 štukov; 4 izmed njih z celo pripravo so bili shranjeni, drugi so se pa zabili. Naši so jih tudi nekaj vjeli, se ve de tudi svojih nekoliko pogrešajo.

5. dan t. m. je poljni maršal napadel sovražnika, ki je pri Natvanu vstavljen bil in tu so oddelk Ulanov in 3 eskadroni lahkih kanjikov z redko hrabrostjo 4 odseke sovražnih husarjev prijeli in z zgubo od 2 mertvih in 10 ranjenih lepo zmagali. Šestdeset mertvih husarjev, med njimi 2 oficirja, so ležali na borisu, zraven pa so imeli puntarji 40 ranjenih in 32 vojakov, med njimi en oficir, se jim je vzelo.

Dunaj 7. Maliga Travnja 1849.

Velden 1/r.

Zastran vojskovanja na Ogerskim se vedno prepirata ministerska časopisa: „Der Lloyd“

in „die Presse.“ Lloyd zagovarja Madjare, narberžeje, ker so žlahtniga stanu (velikaši), in očita vsaktere reči zvestim narodom, kot Serbam, Hervatam, Valaham, Saksoncam; Presse pa, ki sicer v drugih rečeh malo serca do Slavjanov kaže, vendar večidel z Slovaki in Serbi in z drugimi zvestimi narodi na Ogerskim derži, vsaktere napčnosti v peljanju ogerske vojske odkriva.

Neki časopisi so pripovedvali, de gredo puntarji pod Görgejem tudi že nad Slovake v gornim Ogerskim, ali to se ni poterdilo dozdej. —

V Pešti 7. Sušca. Vse na to kaže, de se bode v kratkim velika bitva bila. Poljni maršal je svojo armado okoli Pešte postavil in je pri armadi. Puntarji, katerih je več kot cesarskih, se pripravljajo na napad, če jih maršal sam popred ne prime. Cesarski vojaki so s narboljšim duham navdani in se terdno na zmago zanašajo. Eni pravijo, de je Košut sam v taboru, kar pa verjetno ni. Dembinski hoče srečo svojo pred poskušati, kot nova pripomoč cesarskim pride. (Graz. Z.)

Način, kako se madjarski puntarji vojskujejo na Ogerskim, bi gotovo vsaki tolovajski trumi v nedosežni izgled biti zamogel. Pred bitvo na odpertim polji se vmikvaje, vpričo c. kr. armade bežeč se te derhali, ki imena puntarskih tropov ne zaslužijo, z tem pečajo, de nebranjeno lastnino ubozih plenijo in temu gerdimu ravnanju, ktero vojsko imenujejo, vsaktere grozovitne in hudobne dela pridružijo. De je res taka, nam med drugim zopet pokaže napad na mejno mestice Altendorf in njih ropanje ondot, junaške dela, ktere je 5. t. m. po noči njih 150 pod nekim nadlajntantam Sentivani doperneslo. Sentivani je od colniga prijemnika, kterimu je pištolo na persi nastavil, tirjal dnarjev, in je vzela, ker je bila poglavitna reč že v Sromove odpravljena, priročno gotovino od 339 gold., med tem, ko so pomagaci njegovi nekteke uradnike lovili po mestu, ki so bili po njih izreku izdajo zoper Madjare dopernesli. Dva njih sta bila vjeta. Več voz so poropali in vse so tako natihama in po tolovajsko opravili, de je več meščanov še le drugi dan zvedilo, kaj de se je po noči godilo. (W. Ztg.)

34. armadni razglas razloži bolj natanjko, kar je že v 33. rečeno bilo in pove, de je bilo mende 50000 puntarjev pod Görgejem, Klapka in Dembinskim; de je poljni maršal sam na boriše šel, prepričat se, koliko de je sovražnikov, ter je iz več napadav, v kterih so se sicer vselej sovražniki našim vmakniti mogli, sprevidil, de ima sovražnik sosebno več konjikov; za to je sklenil se terdno vstopiti okoli Pešte, dokler se jim drugi cesarski vojaki, ki bodo na Ogersko poslani, ne pridružijo. Naša armada je pa zdej cela skupej ter je na vse strani zoper sovražnika pripravljena. —

Kakor „Austrijanski Korrespondent“ pove, so naši vojaki sklenili Komarnsko terdnjavo samo ojestro obdati, ker ni mogoče, jo z napadam (jurišem) vzeti.

Nasproti pa piše Grazer Zeitung: Prešporek. Komarnska terdnjava se bo z naskokam vzela, in zato je dvanajst bataljonov namenjenih, ki bodo za obležno armado stali in jo varovali. Ravno maršira več bataljonov Khevenhüller, Paumgarten pešcov, Ulanov in lohkih konjikov skozi naše mesto.

Erdelj.

Lloyd poda naslednje pismo iz Bukaresta od 27. Suša:

Zamorem vam sledeče od dogodeb na Erdeljskim povedati.

13. Sušca so prišli naši vojaki blizo Hermanstadta, so se vstopili pri Geroldsau in so bili v zvezi z Rusi pri Talmaču terdno postavljenimi.

15. Sušca so šli naši proti Kronstadtu in Rusi so se vmaknili na nar nakrajniši mejo, kjer so sotesko vterdili.

18. Sušca je prišla naša vojska v Kronstadt. General Engelhardt je komandiral Ruse, ki so tam. Puhner je stal takrat z 2000 pri Rimniku. General Kaliani je mislil takrat mesto Kronstadt obdržati; ali na ravnost je prišlo povelje od ruskiga generala Lüders, de ima Kronstadt zapustiti. Ker je bilo naših vojakov premalo in niso vojskine priprave imele, so se 20. Sušca z Rusi vred v Valahijo vmaknili. Nas je le 8140 pešcov in kanonirjev, 900 konjikov z 42 štukami. Zraven pa komandira še major Haidi 1200 pešcov in 240 konjikov. Torej je c. k. armade v Valahii 12000 mož.

Iz Erdelja nismo nič gotoviga zvedli. V Hermanstadtu, se sliši, je Mesaroš, v Kronstadtu Bem.

Misli se, de hoče Bem v Bukovino predrėti. On nabira po deželi vojake brez ozira na narodnost.

Mi bomo v Banat šli. Sila veliko ljudi je z Erdelja sem pribežalo, ki mnogo nadlog terpe.

Ptuje dežele.

Laska. Koliko de se Poljaki pri današnjih vojskah vdeležijo, se iz naslednjiga pregleda vidi:

Znajdejo se zdaj polske kardela (legije) v Rimu, v Toskani, Sicilii in v Turinu. Pri njih je več zlo izurjenih oficirjev, ki vodijo večidel bataljone in kompanije, kateri obstoje iz raznih narodnost. Ludvik Miroslavski je brigadni general pri siciljanski armadi, ktere vikši vodstvo je Francozki general Magnan prevzel. Njegov adjutant (pobočnik) je Strzecki, in zraven teh je še 50 poljskih oficirjev v ti armadi. General Hrzanovski je vikši vojskovodja v sardinski armadi. Pod njim stoji polsko kardelo, ktero grof Zamoyski vodi, v taistim je 120 polskih oficirjev, še enkrat toliko podoficirjev in koprolev. Truma sama pa obstoji iz Ogrov, Hervatov, Poljakov in Slovincov, ki so ušli iz cesarske armade ali pa vjeti. Zraven je pa še v sardinski armadi iz polske vstaje leta 1831 znani general Romarino in obristar Antonini. V Rimu ima polska legija 49 oficirjev in 72 podoficirjev, drugi so Ogri in Slavjani (ki so vjeti bili, ali vsli), nekaj Nemcov in okoli 50 Francozov. V Toskani je napravil polsko kardelo Obristar Siodotkovič. Clo v Carimgradu (Stribolu) nabera sardinski kapitan knez Čartoriski Poljake. Kar Ogersko zadene, je komej 4 ali 5 generalov pri madjarski armadi, ki bi po rojstvu Madjari bili. Polski generali, ki imajo tam vikši vodstvo, so: Dembinski, Bem, Kamienski, Bodzinski, Volkonski, Uminski, Jaroslavski, Klapka, Romano, 7 brigadnih generalov. Polskih oficirjev je brez števila tam.

V Florenci je izročena neomejena oblast (diktatura) nekimu Guerazzi, v Rimu pa trem možem z imenam: Mazzini, Saffi in Armellini.

V Genovi je republika razglasena; ali sardinski ministri hočejo to mesto z vojaki vkrotiti.

Genova. Dne 1. Maliga travnja si je množica iz orožnice 15, do 20000 pušk vzela; ter je tirjala od generala De Arzata de bi izročil terdnjavo dello Spirito santo, in ker je general leto odrekel, se je kervavi boj vnel in je celo noč terpel. Drugi dan je general s vojaki iz mesta šel.

Na to je peršlo iz Turina (3. t. m.) kraljevo povelje de je Genova v stan obsede in pod vojaško postavu djana.

Bivsi kralj Karel Albert je v Parizu. — Daljnopisno oznanilo iz Tersta 10. t. m. pove, de se je Genova vdala.

Poljni maršal Radecki je vsem prebivavcam mesta Novare zapovedal, v 48 urah vse orožje in vse vojskine priprave izročiti.

Vojska med Danci in Nemci se je resno pričela. Iz vseh nemških deželá vrejo zopet vojaki proti Šlezvik-Holstejnju, in pri Eckernförde je bila med danskimi bojnimi ladjami in nemškimi kanonirji bitva, v kateri so nemški štukami veliko danskih ladij poškodovali, in sosebno veliko ladjo „Christian VIII.“ popolnoma razdjali in v zrak razgnali. —

Nepolitiški del.

Smešnica in resnica.

Zbor o Slovenskim pravopisu.

(Zbrani so poslanci iz vsih Slovenskih strani, ura je že deset, tedaj se zbor začne.)

Predsednik:

Moji Gospodje! sošli ste se iz cele Slovenske okrajne, De bi posvet in pa sklep se tu storil zastran pravopisa. Vladati ljudstva se zdaj ne puste le po eniga misli; Ravno tako je od raznih strani per nas hrum o pisanji. Koliko zbori store, nam Dunaj in Kromeriz kaže; Upam, de toliko ali se več mi bodemo tukaj sklenili. Konec potem bo imel že prepir Abecedine vojske. Zdaj predlog, ki prišel je nar prvi, pisar, preberite.

Pisar (bere):

Kdaj še ne bomo slovo pravopisa lažnivosti dali? Pišimo, kakor povsod govore: šu, vstov in perjatu. Čerk preobilo je greh zapisati, ko manj se jih sliši.

Neki Gorenski poslanec:

Menim de tudi svojo in vežnivot bi bvo zapisati; Sej per Gorencih povsod se toko izrekovati sliši.

Kroparski poslanec:

Ni res temu tako, sej v Kropi še pravimo: loda.

Terškiški poslanec:

Res le pustimo ankrat že to pusto brovaško pisanje; Ovbe mi iz gvale na gre, kdo tače je muše si izmislju, In pa zakaj še le smeh je, če ščire, matiče predajam.

Kranjski poslanec:

Klun' so za te, Terzican; mi vemo, kako naj se piše; V Krani imamo za vse cimentirano mero in vago.

Predsednik:

Moji Gospodje! nikar očitati nobenih sebičnost.

Loški poslanec:

Prevzetan Kranjc, le movč', ti znamo glavo stovč'; Imamo kov in žekelj, in zraven še parekelj. Tu v Loc' učit' se znate; sej vi le sam' se slate.

Predsednik:

Mogel opomniti zdaj bi govornika zadnjiga k redu.

Ljubljancanka:

V Loki ne veste zadost', je Ljubljana Slovencam postava; Grisala sim un' dan jo, pa dankala ni mi Ločanka.

Šent-Vidski poslanec:

Ravnu sim seš na Kozelc, ko zaslišim močno govoricu; Rad bi odsejkač prepir, šent-Vidci le nekaj še vemo. Čerka leta, ki Gorenc jo preganja, se sliši per nas, pa debelo.

(Tiho šeptanje se čuti.)

Ribniški poslanec:

Jaz pa bi znal kaj čerk per pisanji še tjudi pridjati, S sjuho se robo pečam, ker drugač nič krjuha še nejmam.

Neki Dolenski poslanec:

Pisat' preveč le ne čerk, jest menim, mi pravimo: pov, ju.

Koroški poslanec:

Aj pa še pravite? preveč je, da pišete groš, in ne roš vi.

Beli Krajnec.

Moji predragi! nikar pravopisa ne vničite tega; Meni se vidi, de govor je tak naš, kakor pisanje.

(Nekaj posmeha, in glas: sliš' te?)

Idrijski poslanec:

Kak vaš govor je prav, ki ne prajite: hodim po vada?

Pivčan:

Jest sim misli enake, kot rekel je Semški poslanec; Saj se na Pivki drugač govori ne, kot piše (sum).

En glas iz levice:

Kaj nas Čiči poslej in Hrovatje še bodo učili?

Predsednik:

Naj se pusti vsakterimu svoj predmet razložiti.

Pivčan:

Reči sim hotel: pri nas govori se, kot piše se v knjigah. Vonder pristavim še naj, de Horvatu in Čiču naj čast bo. Čiste Slovenske kervi je Horvat, z njim Beli je Krajnec, Bolje, kot pa je drugej, kjer Nemeč prišel je k Slovencu. Čič pa otrok je Japodov nekdanjih, je Staroslovenec.

(Veči hrup se vzdiguje.)

Štajerski poslanec:

Jaz pa ne vem še, zakaj da ne lepega, dobrega hitete.

Tominski poslanec:

Aniha vosla imam ha, ki piše ne: hori na hori.

(Cepetanje z nogami.)

En glas iz sredice.

Čujte, v razpertji še kdo pravopis da oktroajiran.

Drugi glas iz levice:

Tistiga polniga kljuk pravopisa Horvaškiga več ne!

(Hrum in glasovi od vsih strani križim, predsednik zvoni.)

Drugi glas iz sredice:

Bolje tedaj, ostanimo per zdanjim, namest pravipis nov.

(Zopet le še veči hrup in vpitje.)

Predsednik (zvoni močno).

Zbor razpušen do drugod je, edinosti dans ne storim več.

(Poslanci gredo prepiraje se na vse strani.) *)

Podliski.

Zlata deklica, ali začaran kralj.

(Dalje sledi.)

Rano pred belim dnevam, na jutro vstane zlata deklica, vzame metlo in krog in krog kočice vse pomete. Ko Burja vstane in nemo-re vun, praša: „Kdo je krog in krog kočice vse pometa, de ne morem vun? Deklica bližej gre in reče: „Jez.“ In on jo prijazno popraša: „Oj zlata deklica! kaj bi ti rada, povej, de te poplačam, ker si krog in krog kočice vse pometa. In deklica vse pove, kar je doživela in praša, če nič ne ve, kje de bi bil kralj Nikolozemski? On ji odgovori: „Jez nič ne vem, nisim bil tak dalječ; ti moreš k Jugu iti, on je bolj dalječ bil, bo že zanj vedil. Potem ji pot pokaže, in ji da zlato jabelko, v kterim so bile tri obleke; ena sončna, druga mesčna in tretja zvezdna.

In ona se na pot poda čez ravno polje in čez hribe. Gre in gre zmirej naprej. Ko noč postane spleza na visok javor, se ozira okrog in vidi blizo hoste luč. Gre h kočici, kjer je vidila luč in poterka na duri: V kočici se žena oglasi; „Kdo je?“ Zlata deklica vse pove in prosi, de bi jo čez noč pod streho vzeli. Žena v kočici pa odgovori: „Oj zlata deklica, pojdi, pojdi dalej! Moj mož je Jug; če te tuki dobi, ko pride domu, te bo stergal v prah in pepel. Deklica pa le prosi in se nič ne boji. Žena ji kočico odpre, ji pod klop posteljo postelje in reče: Oj zlata deklica! ko pride moj mož domu in po kočici roji in razsaja, ti pa le tiho bodi! Jutro pa pred belim dnevam vstani in krog in krog kočice vse pometa, de moj mož ne bo mogel vun. Ona ji vse obljubi. Kmalu potem pride Jug domu. Silno roji in razsaja in vpije. „Keršeno meso diši!“ Žena ga tolaži, deklica pa je le tiho.

*) Dragi rodoljubi! pustite enkrat Abecedino vojsko na stran; tisti, ki jo je začel, je gotovo ni hotel večne, namreč rajnki slavni Matija Čop; ampak le to je hotel: Si vis pacem, para bellum (utique non sempiternum).

Rano pred belim dnevam na jutro vstane zlata deklica, vzame metlo in krog in krog kočice vse pomete. — Ko Jug vstane in nemo-re vun praša: Kdo je krog in krog kočice vse pometa, de ne morem vun? Deklica bližej gre in reče: „Jez.“ In on jo prijazno popraša: Oj zlata deklica kaj bi ti rada, povej, de te poplačam, ker si krog in krog kočice vse pometa. In deklica vse pove, kar je doživela in praša, če nič ne ve, kje, de bi bil kralj Nikolozemski? On ji odgovori: „Malo že vem, kje de je. Tam per Sevrui sim bil in sim ga vidil; ravno zdaj se bo ženil, je že vse pripravljeno. Perice so tam prale za ženitvanje in perilo obešale, jez sim pa vse v luže pometal in pomazal. Pojdi k Sevrui tam boš vse zvedla. Potem ji pot pokaže in ji da zlato kočice in pa zlato vreteno. In ona se na pot poda čez ravno polje in čez hribe. Gre in gre zmirej naprej. Ko noč postane, spleza na visok javor, se ozira okrog in vidi blizo hoste luč. Gre h kočici, kjer je vidila luč in poterka na duri. V kočici se žena oglasi: „Kdo je? Zlata deklica vse pove in prosi, de bi jo čez noč pod streho vzeli. Žena v kočici pa odgovori: „Oj zlata deklica, pojdi, pojdi dalej! Moj mož je Sever, če te tuki dobi, ko pride domu, te bo stergal v prah in pepel. Deklica pa le prosi in se nič ne boji. Žena ji kočico odpre, ji pod klop posteljo postelje in reče: Oj zlata deklica! ko pride moj mož domu in po kočici roji in razsaja, ti pa le tiho bodi! Jutro pa pred belim dnevam vstani in krog in krog kočice vse pometa, de moj mož ne bo mogel vun. Ona ji vse obljubi. Kmalu potem pride Sever domu. Silno roji in razsaja in vpije: „Keršeno meso diši!“ Žena ga tolaži, deklica pa je le tiho.

Rano pred belim dnevam na jutro vstane zlata deklica, vzame metlo in krog in krog kočice vse pomete. Ko Sever vstane in ne more vun, praša: Kdo je krog in krog kočice vse pometa, de ne morem vun? Deklica bližej gre in reče: „Jez.“ In on jo prijazno popraša: Oj zlata deklica, kaj bi ti rada, povej, de te poplačam, ker si krog in krog kočice vse pometa. In deklica vse pove, kar je doživela in praša, če nič ne ve, kje de bi bil kralj Nikolozemski? On ji odgovori: „Jez pa že dobro vem. Lih večeraj je bilo vse pripravljeno za ženitvanje, pa je strašno dež šel in Jug je vse perilo v lužo pometal, tako, de se ženitvanje ni moglo obhajati. Tam v unim gradu lej! ki ima toliko oken, kolikor je v letu dni, on z svojo kraljevo prebiva. Pojdi tje in vzemi ta zlato kolovrat seboj, zaveži si čelo, de si ti zlata zvezda ne bo vidila in ponudi se mu v službo.

(Konec sledi.)

Knjiga splošnih deržavljanskih postav.

§. 232.

Nepremakljivo blago se zamore le v sili k očitnim pridu maloletniga z dovoljenjem varstvine sodnice in pravilama le na očitni dražbi oddati, iz važnih uzrokov zamore pa sodnica tudi v oddajo brez dražbe privoljiti.

§. 233.

Sploh ne zamore varh v vsih opravkih, ki ne zadevajo redniga peljanja gospodarstva in ki so važniši, nič brez sodniškiga dovoljenja početi. On se ne zamore torej iz svoje moči nobene dedine odreči, ali je brezpogojno sprejeti; nobeniga njegovimu varstvu zaupaniga blaga oddati; nobene štantve pogodbe skleniti; nobene z postavno gotovostjo naložene istenge odpovedati; nobene terjatve prepustiti; nobene pravde poravnati, nobene fabrike, kupčije in obertnije brez sodniškiga dovoljenja začeti, nadaljevati ali popustiti.

§. 234.

Varh ne zamore sam od sebe nobene istenge maloletniga, če se nazaj plača, prijeti. Dolžnik, komur se takšna istenga odpove, naj si k svoji varnosti sodniško dovoljenje k vzdigi istenge od varha pokazati da, in se ne sme s samim prijemnim listam varha zadovoljiti; tudi mu je prosto, plačilo naravnost sodnici sami opraviti.

§. 235.

Kolikorkrat se primeri, de ima kaka dolžna istenga plačana biti, mora varh previditi, kar je za nje koristno obernenje potrebna in k djanskim obernenju poterjenje sodnice doseči.